

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru No. 68385/17

Tuba YAZICIOĞLU / Türkiye

2 Ekim 2018 tarihinde,

Başkan

Paul Lemmens

Yargıçlar

Valeriu Grițco,

Stéphanie Mourou-Vikström

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı* Hasan Bakırcı'nın katılımıyla oluşturulan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ("İkinci Bölüm") Daire olarak toplanarak; 13 Eylül 2017 tarihinde yukarıda belirtilen başvuruyu ve Mahkeme İç Tüzüğü'nün 54. maddesinin 2. fıkrasının a) bendi uyarınca, Hükümet tarafından sunulan bilgileri dikkate almış ve gerçekleştirilen müzakerelerin ardından aşağıdaki kararı vermiştir.

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2018. Bu gayri resmî çeviri, Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

OLAY

1. Başvuran Tuba Yazıcıoğlu, Türk vatandaşı olup 1990 doğumludur ve İzmir’de ikamet etmektedir. Başvuran; Mahkeme önünde, İzmir Barosuna bağlı Avukat H. Yıldız tarafından temsil edilmiştir.

A. Davanın Koşulları

2. Davanın koşulları, başvuran tarafından ifade edildiği şekliyle, aşağıdaki gibi özetlenebilmektedir.

3. Türk Silahlı Kuvvetleri içinde, yasa dışı bir örgüt olan FETÖ/PDY’ye (“Fetullahçı Terör Örgütü / Paralel Devlet Yapılanması”) bağlı olmakla suçlanan bir grup, 15 Temmuz 2016 tarihini, 16 Temmuz 2016 tarihine bağlayan gece darbe girişiminde bulunmuş, ancak bu girişim başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Bu gece boyunca, çoğunluğu sivil olmak üzere 240’dan fazla sayıda kişi, darbecilere karşı koyarken yaşamını yitirmiştir.

4. Söz konusu tarihte, 32 haftalık hamile olan başvuran, 3 Mayıs 2017 tarihinde yakalanmıştır. Başvuran, yukarıda belirtilen yasa dışı örgütle ilişkili olmakla suçlanmıştır. Başvuran ertesi gün, İzmir Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna tutuklu olarak yerleştirilmiştir.

5. Başvuran; 5 Mayıs 2017 tarihinde, itirazda bulunmuş ve hamile olduğunu belirterek tahliye edilmesini talep etmiştir. İzmir 4. Sulh Ceza Hâkimi 15 Mayıs 2017 tarihinde, tutukluluk kararının kanuna ve usul hükümlerine uygun bulunduğunu; ilgiliye atfedilen suçun öneminin, dosyanın durumunun, atılı suçun Türk Ceza Kanunu tarafından sırayla belirtilen - tutukluluk için geçerli nedenlerin varlığının varsayılabilmesi ve şüpheli lehine yeni delil unsurlarının yokluğu gibi - suçlar arasında yer aldığını dikkate alınarak, bu itirazı reddetmiştir.

6. Başvuran; 24 Mayıs 2017 tarihinde, tahliye edilmesi konulu geçici tedbir talebiyle, Anayasa Mahkemesi’ne başvuruda bulunmuştur. Başvuran, hamileliğinin dikkate alınmasını ve cezasının infazının, doğum öncesinde altı aya kadar ertelenmesini öngören, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı

Hakkında 5725 Sayılı Kanunun 16. maddesinin 4. fıkrası ve 116. maddesinden yararlandırılması gerektiğini belirtmiştir. Öte yandan başvuran, hamileliğine rağmen tutuklanmış olmasından, hakkındaki tutukluluk gerekçelerinin yetersizliğinden şikâyet ederek ve uygun olmayan hijyenik koşullarda cezaevinde doğum yapma riski bulunduğu gerekçesiyle, cezaevi koşullarının hayatını ve doğacak bebeğinin hayatını tehlikeye attığını değerlendirerek, Sözleşme'nin 2. ve 5. maddelerini ileri sürmüştür.

7. Başvuran; 2 Haziran 2017 tarihinde, hamileliği nedeniyle tahliye edilmesi talebiyle, sulh ceza hâkimliğine başvuruda bulunmuştur. İzmir 2. Sulh Ceza Hâkimi, 3 Haziran 2017 tarihli bir kararla, yukarıda belirtilen 15 Mayıs 2017 tarihli kararda sırayla belirtilen gerekçelere benzer gerekçelerle, bu başvuruyu da reddetmiştir.

8. Anayasa Mahkemesi, 14 Haziran 2017 tarihinde, ilgilinin [tahliye talebi hakkında tıbbi görüş elde edilmesi için] adli tıp kurumuna sevk edilme talebinde bulunmadığını ve yerleştirildiği cezaevinin bir devlet hastanesine yakın olduğunu ve cezaevinde bulunduğu dönemde, düzenli bir şekilde tıbbi takibe tabi olduğunu belirterek, geçici tedbir talebini reddetmiştir. Ayrıca Anayasa Mahkemesi; doktorlar tarafından başvuranın, hamileliğinin 36. haftasında olduğunu teşhis ettikleri 26 Mayıs 2017 tarihinde, Çiğli Devlet Hastanesi Kadın Doğum Bölümüne sevk edildiğinin altını çizmiştir. Anayasa Mahkemesi bu koşullarda, başvuranın cezaevinde tutuklu bulunmasının, hayatına veya fiziksel bütünlüğüne yakın bir tehdit oluşturmadığı kanaatine varmıştır.

9. İlgili; 22 Haziran 2017 tarihinde, hastanede doğum yapmış ve ertesi gün yeni doğan bebeğiyle birlikte, cezaevine sevk edilmiştir.

10. Başvuran, farklı tarihlerde birçok sefer, yetkili Sulh Ceza Hakimleri tarafından reddedilen tahliye taleplerinde bulunmuştur.

11. Başvuran, 19 Eylül 2017 tarihinde, kendisinin ve yeni doğan bebeğinin bulunduğu tutukluluk koşullarının, Sözleşme'nin 2. ve 3. maddeleri gerekliliklerine uygun olmadığını iddia ederek, tahliyesinin sağlanması amacıyla, geçici tedbir talebiyle Mahkeme'ye başvurmuştur.

12. Mahkeme; Hükümet tarafından sunulan bilgilere dayanarak, başvuranın 14 Kasım 2017 tarihinde, doğumunun bir hastanede ve uygun koşullarda sağlandığı; anne ile bebeğinin, cezaevi kurumunda yeni doğanın ihtiyaçlarının karşılanması için düzenlenen ve bir beşik ile donatılmış bireysel yaşam ünitesine yerleştirildikleri gerekçeleriyle, geçici tedbirin uygulanmamasına karar vermiştir. Başvuran, cezaevine yerleştirilmesinden bu yana cezaevi kurumunun reviri tarafından on defa muayene edilmiş ve daha ciddi bir tedavi gerekliliği ortaya çıktığında Ceza İnfaz Kurumu, başvuranın hastaneye yatırılmasının sağlanmasına karar vermiştir. Sağlık raporlarında; yeni doğanın aşı olduğu ve düzenli bir şekilde tıbbi takibinin sağlandığı tespit edilmiştir. Ayrıca raporda; cezaevi tarafından sağlandığı şekliyle, başvuranın beslenmesinin uygun olduğu tespit edilmiştir. Raporda, yemeklerin günde üç defa servis edildiği ve ilgilinin özel ihtiyaçlarının, yetkililer tarafından karşılandığı gözlemlenmiştir. Dolayısıyla, başvuranın tutukluluk halinin; Sözleşme'nin 2. ve 3. maddeleri bağlamında, başvuranın ve bebeğinin hayatına, onarılamaz sonuçlar meydana getirebilecek yakın bir tehlike teşkil edecek nitelikte olmadığı değerlendirilmiştir.

13. Başvuran, 11 Temmuz 2018 tarihinde, her cuma günü ikâmet bölgesine en yakın karakola gitme yükümlülüğü getirilerek tahliye edilmiştir.

14. Hâlihazırda, başvuran hakkındaki ceza yargılaması; İzmir Ağır Ceza Mahkemesi nezdinde devam etmektedir. Ayrıca, yukarıda belirtilen bireysel başvuru da; Anayasa Mahkemesi nezdinde halen devam etmektedir.

İlgili İç Hukuk ve Uygulanması

15. Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında 5275 Sayılı Kanununun 16. maddesinin 4. fıkrasına göre; hapis cezasının infazı, gebe olan veya doğurduğu tarihten itibaren altı ay geçmemiş bulunan kadınlar hakkında geri bırakılır. Söz konusu Kanun'un 16. maddesinin 5. fıkrasına göre; altı yıla aşkın bir sürenin ötesinde şartlı tahliye olan, cezaevine girdikten sonra gebe kalan ve eylemleri ile davranışları nedeniyle tehlikeli

olarak değerlendirilen kadınların, daha önceki fıkradan yararlanamayacakları, ancak düzenlenmiş bir yaşam ünitesinde cezalarını çekecekleri öngörülmektedir.

16. Aynı kanunun 116. maddesinde, mahkûm edilmiş olan tutuklular için öngörülen haklar ve hangi tutukluların bu haklardan yararlanabilecekleri sırayla belirtilmektedir. Yukarıda belirtilen kanunun 16. maddesi ile öngörülen cezanın infazının ertelenmesi de, bunun bir parçasıdır.

17. Türk Anayasa Mahkemesi, *Seher Arslan Köken* (N° 2017/5808, 14 Şubat 2017) davasında; yetkililerin hamile olan bir kadının sağlık durumuna uygun tutukluluk koşullarını sağlaması amacıyla, tutuklu bulunan hamile kadının yararına geçici bir tedbirin alınmasına karar vermiştir. Bu kişi, aralarından biri Hepatit B hastası olan otuz iki tutukluyla paylaştığı toplu bir yaşam ünitesinde bulunmaktadır. Anayasa Mahkemesi; dava koşullarının, gerek başvuranın ve gerekse doğacak bebeğinin hayatını tehlikeye atacak nitelikte olduğu kanaatine varmıştır.

ŞİKÂyetLER

18. Başvuran, Sözleşme'nin 2. maddesini ileri sürerek, yetkililerin, kendisini cezaevinde tutuklu olarak tutmak suretiyle, gerek kendisinin ve gerekse doğacak bebeğinin hayatını tehlikeye attıklarını iddia etmektedir. Başvuran, uygun olmayan hijyenik koşullarda cezaevinde doğum yapmak durumunda kalabileceğini belirtmektedir.

18. Başvuran, Sözleşme'nin 1., 3. ve 18. maddeleri alanında değerlendirerek, hamileliğinin son haftalarını cezaevinde geçirmek durumunda kalmasından ve havalandırılmamış bir araç içerisinde kelepçelerle hastaneye sevk edilmesinden şikâyet etmektedir. Ayrıca başvuran, gerek hamileliği, gerekse doğum yapmasından sonra akraba ziyaret ve akrabalarından yardım alma imkânı verilmemesinden şikâyet

etmektedir. Sonuç olarak başvuran; uygun olmayan koşulların bulunduğu bir ortamda, yeni doğan bebeğiyle birlikte yaşamak durumunda kalmasından şikâyet etmektedir.

19. Başvuran, Sözleşme'nin 5. ve 6. maddelerini ileri sürerek, yargılamanın ilk aşamasında soruşturma dosyasının erişimine getirilen yasaktan şikâyet etmektedir.

20. Sonuç olarak başvuran; Sözleşme'nin 5. ve 13. maddelerini ileri sürerek; yasaya aykırılıktan, tutukluluk süresinden ve tutuklanmasına karar verilen kararlar kapsamında belirtilen gerekçelerin yetersizliğinden şikâyet etmektedir.

HUKUKÎ DEĞERLENDİRME

A. Başvuranın Hamilelik Dönemi ve Anayasa Mahkemesi'ne Sunulan Şikâyetler

21. Özellikle başvuran, hamileliğinin son haftalarında iken tutuklanmasından ve karşılaştığı öngörülebilir zorluklardan şikâyet etmektedir. Başvuran, cezaevi ortamında tutuklu bulunmasının, kendi ve doğacak bebeğinin hayatının korunması hakkını ihlal ettiğini iddia etmektedir.

22. Mahkeme, bir şikâyetin iki unsurdan oluşmakta olduğunu hatırlatmaktadır: Olgusal iddialar ve hukuki argümanlar. Mahkeme; *Hakim hukuku bilir (jura novit curia) ilkesi gereğince*, başvuranların Sözleşme ve Ek protokolleri uyarınca ileri sürdükleri hukuki gerekçeleri kabul etmek zorunda değildir ve kendisine sunulan bir şikâyete ilişkin olayları, Sözleşme maddeleri kapsamında inceleyerek; şikâyet için başvuranlar tarafından ileri sürülen maddelerden farklı bir hukuki sınıflandırma yapılmasına karar verebilir (*Radomilja ve diğerleri/ Hırvatistan [BD]*, No. 37685/10 ve 22768/12, § 126, AİHM 2018). Somut olayda, Mahkeme başvuranın gebeliğine ilişkin şikâyetlerini, yalnızca Sözleşme'nin 3. maddesi açısından

incelenmeleri gerektiği kanaatine varmaktadır. Sözleşme'nin 3. maddesi şu şekildedir:

"Herkesin yaşam hakkı yasayla korunur."

23. Mahkeme, iç hukuk yollarının tüketilmesi kuralının, Sözleşme mekanizmasının işlevinin önemli bir parçası olduğunu yeniden belirtmektedir. Devletler, ileri sürülen eksikliklere ilişkin olarak, kendilerine yerel hukuk düzeninde telafi imkânı verilmeksizin, uluslararası bir organizma önünde karşılık vermeye zorunlu değildirler (*Uzun/Türkiye* (kk.), No. 10755/13, § 68, 30 Nisan 2013).

24. Somut olayda Mahkeme; başvuranın şikâyetlerine ilişkin Türk Anayasa Mahkemesi'ne başvurduğunu ve ayrıca bu mahkeme önünde geçici tedbir talebinde bulunduğunu; bununla beraber başvuranın bu talebinin reddedildiğini gözlemlemektedir (yukarıda 6. ve 8. paragraflar). Dava, söz konusu mahkeme nezdinde halen derdestir.

25. Mahkeme, başvuranın tutukluluk koşullarıyla ilgili olarak, bu koşulların *a priori* (öncelikle) uygun olduklarını ve gerek başvuranın ve gerekse yeni doğan bebeğinin, yetkililer tarafından uygun bir şekilde bakıma alındıklarını kaydetmektedir (*Korneykova ve Korneykov c. Ukrayna kararı ile karşılaştırma*, No. 56660/12, §§ 133-158, 24 Mart 2016). Anayasa Mahkemesi ve bizzat Mahkeme; bu unsurları dikkate alarak, başvuran tarafından yapılan geçici tedbir taleplerini reddetmişlerdir (yukarıda 8. ve 12. paragraflar).

26. Ayrıca Mahkeme; Anayasa Mahkemesi nezdindeki bireysel başvuru neticesinde, Sözleşme'nin 2. ve 3. maddelerine ilişkin şikâyetlere uygun bir telafi sağlanabileceğini daha önce belirttiğini hatırlatmaktadır (*Kaya ve diğerleri/Türkiye* (kk.), No. 9342/16, 20 Mart 2018). Ayrıca, Mahkeme söz konusu mahkemenin incelemede olana benzer davalarda başvuran hakkında daha önce uygun bir şekilde karar verdiğini tespit etmektedir (yukarıda 16. paragraf). Dolayısıyla Mahkeme; yukarıda belirtilen *Kaya ve diğerleri* davasındaki tespitlerinden vazgeçmesini gerektirecek hiçbir durum bulunmadığını değerlendirmektedir.

27. Mahkeme, yukarıda belirtilen hususları dikkate alarak, başvurunun bu kısmının zamanından önce yapıldığına ve Sözleşme'nin 35. maddesinin 1. ve 4. fıkraları uyarınca, iç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

28. Bununla birlikte Mahkeme, ikincillik ilkesinde öngörüldüğü şekliyle, geçerli iç hukuk yollarını tüketen başvuranlar tarafından ileri sürülen her türlü şikâyet için nihai denetim yetkisini koruduğunu hatırlatmaktadır (*Radoljub Marinković /Sırbistan* (kk.), No. 5353/11, §§ 49-61, 29 Ocak 2013 ve yukarıda belirtilen *Uzun*, § 71). Dolayısıyla, başvuranın başlattığı yargılama sonucunda, halen Sözleşme ihlaline maruz kaldığı veya bu yargılama süresinin mağdur sıfatına etki edebileceği ölçüde aşırı hale geldiği kanaatine varılması halinde, yeniden Mahkeme'ye başvurması mümkün olacaktır.

Başvuranın Doğum Yapmasından Sonraki Dönem ve Anayasa Mahkemesi'ne Sunulmayan Şikâyetler

29. Başvuran, doğum yapmasından sonraki dönem ile ilgili olarak ise yine tutukluluk halinin devamından şikâyet etmektedir. Bununla birlikte, başvuran; bu defa cezaevi ortamının bir anne ve yeni doğan bebeği için genellikle uygun olmadığını iddia etmektedir. Ayrıca başvuran, kendi nazarında kendisi ve bebeği için uygun olmayan cezaevinin hijyen koşullarından şikâyet etmektedir.

30. Mahkeme, başvuranın söz konusu şikâyetlerinin, Anayasa Mahkemesi'ne sunulmadığını tespit etmiştir. Yukarıda bulunan bölümde ulaşılan tespitler ışığında Mahkeme; söz konusu şikâyetin, iç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir (bk. yukarıda 24-25. paragraflar).

31. Ayrıca başvuran, yargılamanın ilk aşamasında dosyaya erişme imkânı bulunmamasından, tutukluluk süresinin yasaya aykırı olmasından ve aşırı uzun süresinden şikâyet etmektedir. Aynı zamanda başvuran; tutukluluk haline ilişkin gerekçelerin yetersizliğinden de şikâyet etmektedir.

32. Mahkeme, başvuranın bu şikâyetlerini de Anayasa Mahkemesine sunmadığını tespit etmektedir. Mahkeme, *Mercan/Türkiye* ((kk.), No. 56511/16, §§ 24 à 28, 8 Kasım 2016) davasındaki tespitlerine atıfta bulunarak; başvurunun bu kısmının da, Sözleşme'nin 35. maddesinin 1. ve 4. fıkraları uyarınca, iç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Bu gerekçelerle, Mahkeme, Oy Birliğiyle,

Başvurunun kabul edilemez olduğuna *karar vermiştir*.

İşbu karar Fransızca dilinde tanzim edilmiş olup, 25 Ekim 2018 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Hasan Bakırcı
Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Paul Lemmens
Başkan